
Consultatie wetsvoorstel Wet toekomst accountancysector d.d. 9 juli 2021

Crowe Peak heeft met belangstelling kennisgenomen van het concept wetsvoorstel 'Wet toekomst accountancysector' van 9 juli jongstleden, hierna te noemen 'concept wetsvoorstel'. Wij willen graag van de gelegenheid gebruik maken om te reageren op dit concept wetsvoorstel.

Wij zijn van mening dat het in het publiek belang is dat accountantsorganisaties continu kwalitatief hoogwaardige accountantscontroles van jaarrekeningen uitvoeren. Kijkend naar de recente schandalen, en toetsingen uitgevoerd door o.a. de AFM blijkt dat de kwaliteit van uitgevoerde controles van jaarrekeningen nog steeds onder druk staat. Dit speelt niet alleen in Nederland, maar ook in andere landen.

Ook vanuit de Europese Unie is de roep gekomen om structureel de kwaliteit van de accountantscontrole van jaarrekeningen te verhogen. Zo heeft het Europese Parlement wederom kritiek geuit op de grote accountantsorganisaties, mede naar aanleiding van het Wirecard-schandaal, en haar zorgen geuit bij tekortkomingen in de accountantscontrole. Zij heeft een aantal mogelijke oplossingen aangedragen, welke op dit moment nader onderzocht worden op Europees niveau.

Wij vinden het belangrijk om (blijvend) aansluiting te houden met deze Europese initiatieven. Voorkomen moet worden dat de in dit concept wetsvoorstel voorgestelde wetswijzigingen te veel afwijken van deze Europese initiatieven.

1. Audit Quality Indicators

In het concept wetsvoorstel wordt in het nieuwe artikel 45b van Wet op het accountantsberoep geregeld dat het bestuur van de NBA periodiek de geschiktheid en de volledigheid van de kwaliteitsindicatoren evalueert. De "Kwartiermakers toekomst accountancysector" hebben tot taak om de audit quality indicators voor wettelijke controles op te stellen en een oordeel te geven over de juridische verankering hiervan. Daarnaast zijn er nog andere initiatieven op dit gebied.

De AFM wil haar toezicht op accountantsorganisaties vanaf 2022 'data-gedreven' gaan uitvoeren. Zij is op dit moment bezig met het ontwikkelen van indicatoren, welke de niet-OOB accountantsorganisaties moeten gaan invullen.

Voorts zijn voor accountantsorganisaties de International Standards of Quality Management (ISQM1) van de IAASB van toepassing, waarin ook audit quality indicators zijn benoemd.

Graag willen wij u attenderen op deze initiatieven, en ook hier het verzoek dat de op te stellen audit quality indicators op elkaar aansluiten met dezelfde definiëring en normstelling.

In artikel 19 van de Wet op het accountantsberoep is geregeld dat evaluatie van de audit quality indicators periodiek geschiedt door een onafhankelijke commissie binnen de NBA met een brede vertegenwoordiging. Ook bij de evaluatie is het van belang dat er aandacht is voor de hiervoor genoemde verschillende initiatieven, en dat deze op elkaar blijven aansluiten.

2. Versterking governance grootste accountantsorganisaties

In het concept wetsvoorstel wordt de interne governance van OOB-accountantsorganisaties aangevuld met een bijzondere taakomschrijving en goedkeuringsrechten voor de raad van commissarissen, en wordt voorts uitgebreid naar grote niet-OOB-accountantsorganisaties. De Commissie Toekomst Accountancysector (Cta) heeft zich hierbij laten inspireren door het vennootschapsrecht, en in het bijzonder het structuurregime.

Wij constateren dat het voorliggende concept wetsvoorstel een beduidende verzwaring betekent voor de grote niet-OOB accountantsorganisaties. Zo wordt onder meer het instellen van een raad van commissarissen verplicht. De taken van deze raad van commissarissen staan samengevat in artikel 22a Wta en artikel 34^e Bta.

Aanvullend geeft het concept wetsvoorstel invulling aan extra governance-eisen voor zowel OOB-accountantsorganisaties als 'grote' niet-OOB accountantsorganisaties op vijf onderdelen:

1. Een voorstel tot winstuitkering moet de voorafgaande goedkeuring van het interne toezicht hebben. Het betreft hier de uitkering van dividend of anderszins een uitkering uit de vrije reserves.
2. Het interne toezichtsorgaan (de raad van commissarissen) krijgt een goedkeuringsrecht ten aanzien van een aantal andere onderwerpen die deel uitmaken van het structuurregime. Meer specifiek gaat het over:
 - a. het aangaan of verbreken van duurzame samenwerking van de accountantsorganisatie,
 - b. het nemen (of ingrijpend wijzigen) van een deelneming in een andere vennootschap,
 - c. het doen van investeringen en
 - d. het beëindigen van de arbeidsovereenkomst van een aanmerkelijk aantal werknemers.

Het interne toezicht moet op grond van artikel 34i van het Besluit toezicht accountantsorganisaties jaarlijks een verslag opstellen.

Ook is in het concept wetsvoorstel voorgesteld dat de AFM de geschiktheid zal vaststellen van de natuurlijke personen bij de 'grote' niet-OOB accountantsorganisaties die deel uitmaken van het intern toezichtsorgaan en van de dagelijkse beleidsbepalers.

Teneinde de grootte van een niet-OOB accountantsorganisatie vast te stellen, zijn in het concept wetsvoorstel een tweetal criteria opgenomen. De criteria (cumulatief) die worden gehanteerd, zijn 1) omzet uit wettelijke controles per boekjaar bedragen minimaal € 3.000.000, en 2) aantal wettelijke controles per boekjaar zijn minimaal 150. Aan deze criteria dient gedurende drie aaneengesloten boekjaren te worden voldaan.

Hierna zullen wij op onderdelen van hetgeen hiervoor is vermeld nader ingaan.

2.1 Groottecriteria 'grote' niet-OOB-accountantsorganisaties

Volgens het concept wetsvoorstel is de verwachting dat circa 10 – 15 niet-OOB-accountantsorganisaties vallen onder de gestelde criteria.

Onze inschatting is dat de bovengenoemde criteria aan de lage kant lijken te zijn, en dat op basis van deze criteria naar onze verwachting meer dan 15 niet-OOB-accountantsorganisaties als 'groot' worden geclassificeerd.

In dat kader merken we op dat Crowe Peak niet tot de Top 30-accountantsorganisaties in Nederland behoort, en, vanwege de gestelde criteria, grote kans heeft om desondanks onder deze nieuwe voorgestelde wetgeving te vallen. Wij vinden dat een onevenredige belasting.

De governance-eisen zoals gesteld voor OOB-accountantsorganisaties, zijnde drie bestuurders, een raad van toezicht bestaande uit drie commissarissen, en geschiktheidstoetsen door de AFM voor deze bestuurders en commissarissen, zullen dan ook op 'grote' niet-OOB accountantsorganisaties van toepassing zijn. Dit is een relatief zware belasting voor kleinere accountantsorganisaties die aan de genoemde criteria voldoen (zie onze eerdere vermelding terzake).

Juist een risico voor lagere kwaliteit in de assurancewerkzaamheden is een samenloop van dienstverlening tussen assurance en non-assurancediensten, en daarmee mogelijk gepaard gaande belangenverstrengeling. Daarom lijkt het ons belangrijk dat een criterium wordt meegenomen dat hiermee rekening houdt.

Wij adviseren daarom niet alleen naar de voorgestelde twee criteria te kijken, maar een derde criterium hieraan toe te voegen dat betrekking heeft op de grootte van de accountantsorganisatie als geheel. Gedacht kan worden aan gemiddeld aantal FTE en/of 'omzet van de gehele accountantsorganisatie'.

Tot slot adviseren wij om de genoemde criteria onder 1) en 2) te verhogen.

2.2 Aanvullende eisen governance 'grote' niet-OOB-accountantsorganisaties

Het concept wetsvoorstel kent in de kern 2 aanvullende eisen terzake de governance structuur van 'grote' niet-OOB accountantsorganisaties:

- het van toepassing laten zijn van de thans bestaande governance-eisen zoals die gelden voor OOB-accountantsorganisaties. Dit betekent onder meer dat het bestuur uit drie personen zal bestaan, dat een RvC ingeregeld moet worden, en dat de RvC ruime taken en bevoegdheden gaat krijgen;
- en deze eveneens aan te vullen met de hiervoor vermelde vijf onderdelen.

Wij vinden dit een onevenredige verzwaring. De 'grote' niet-OOB accountantsorganisaties krijgen aldus eenzelfde governance structuur als de OOB-accountantsorganisaties. Ook benadrukken wij het grote verschil in de karakteristiek van de cliëntenportefeuille van de OOB-accountantsorganisaties versus die van de niet-OOB accountantsorganisaties. Immers, OOB-clënten inclusief beursgenoteerde ondernemingen hebben andere stakeholders en een geheel andere dynamiek en problematiek dan niet-OOB cliënten.

Het lijkt ons daarom goed om in de voorgestelde governance-eisen een onderscheid aan te brengen tussen eisen te stellen aan OOB-accountantsorganisaties versus 'grote' niet-OOB-accountantsorganisaties.

Ons voorstel is om de aanvullende governance-eisen zoals deze in het concept wetsvoorstel in het nieuwe lid 8 van artikel 22a van Wet toezicht accountantsorganisaties zijn opgenomen, alleen van toepassing te laten verklaren op de OOB-accountantsorganisaties, en de huidige governance-eisen zoals deze thans gelden voor OOB-accountantsorganisaties, van toepassing te verklaren op de 'grote' niet-OOB-accountantsorganisaties.

Op deze manier wordt meer recht gedaan aan verschil in karakteristiek van de

cliëntenportefeuille tussen OOB en niet-OOB accountantsorganisaties, en aan de grootteverschillen van de accountantsorganisaties.

2.3 Betrouwbaarheids- en geschiktheidstoets

Er zijn twee toetsen die door de AFM uitgevoerd kunnen worden, te weten een betrouwbaarheidstoets en een geschiktheidstoets.

In het recente verleden werden de bestuurders en commissarissen van de OOB-accountantsorganisaties getoetst op betrouwbaarheid, welke minder diepgaand van aard is. Recent is dit verzaamd naar de geschiktheidstoets.

Ons voorstel is om, rekening houdende met de verschillen in grootte van de accountantsorganisatie (OOB en niet-OOB) evenals de karakteristiek van de cliëntenportefeuille van accountantsorganisatie (OOB en niet-OOB), alleen de betrouwbaarheidstoets van toepassing te laten zijn op de 'grote' niet-OOB accountantsorganisaties. En dus niet daarenboven ook nog de thans voorgestelde geschiktheidstoets van toepassing te laten zijn.

Reeds met het van toepassing laten zijn van de betrouwbaarheidstoets zal naar onze mening de nodige positieve cultuurverandering en kwaliteitsverbetering kunnen worden gerealiseerd voor de bedoelde niet-OOB accountantsorganisaties.

3. Aanwijzingsbevoegdheid voor ondernemingen en instellingen zonder accountant

Het concept wetsvoorstel is onduidelijk omtrent het werkingsgebied van de aanwijzingsbevoegdheid.

Wij gaan ervan uit dat bedoeld wordt dat het aanwijzen van een accountantsorganisatie alleen geldt voor:

- Ondernemingen en instellingen die geclassificeerd worden als OOB;
- En aldus gecontroleerd dienen te worden door een accountantsorganisatie met OOB-vergunning.

Wij adviseren het concept wetsvoorstel hieromtrent te verhelderen.

4. Ernstige tekortkomingen

Aan Wet toezicht accountantsorganisaties is in artikel 18 2^e lid een zin toegevoegd, zijnde: 'Het is daarnaast zodanig ingericht dat het waarborgt dat ernstige tekortkomingen in wettelijke controles worden voorkomen.' En 'Indien in het onderzoek van de selectie van wettelijke controles, ernstige tekortkomingen in meerdere wettelijke controles worden geconstateerd, is er voldoende grond om vast te stellen dat het kwaliteitsbeheersingssysteem gebrekkig is.'

Wij denken dat hiermee onbedoeld het tegenovergestelde wordt bereikt van het doel van dit concept wetsvoorstel.

Een goed functionerend kwaliteitsbeheersingssysteem zorgt ervoor dat (ernstige) tekortkomingen worden gesignaleerd en dat herstelmaatregelen worden getroffen.

In het concept wetsvoorstel wordt aangegeven dat (ernstige) tekortkomingen leiden tot de vaststelling van een niet functionerend kwaliteitsbeheersingssysteem. Essentieel voor een goed kwaliteitsbeheersingssysteem is dat (ernstige) tekortkomingen zo volledig en snel mogelijk worden gesignaleerd. Daar is naar onze stellige overtuiging onder meer een open communicatiecultuur voor vereist.

Als het omgedraaid wordt, en collega's gestraft worden als zij (ernstige) tekortkomingen signaleren, dan zullen deze minder volledig en snel gesignaleerd worden. Het reële risico is alsdan dat de cultuur van de accountantsorganisatie er een wordt waar dit bedekt blijft. En dat is juist wat niet met dit concept wetsvoorstel wordt beoogd.

Wij vinden dat de cultuur in een accountantsorganisatie zodanig moet zijn dat (ernstige) tekortkomingen geconstateerd en vrijelijk besproken kunnen worden, en dat via diepgaande oorzakenanalyse achterhaald wordt wat de achterliggende oorzaak is van de geconstateerde tekortkoming en wordt gecorrigeerd, en of dit betrekking heeft op een incident dan wel dat sprake is dat het stelsel van kwaliteitsbeheer ontoereikend is. Wij adviseren derhalve het concept wetsvoorstel dienovereenkomstig aan te passen.

Voorts is ons niet duidelijk wat de definitie is van 'ernstige tekortkoming'.

5. Onduidelijke definitie

Wij constateren dat een groot aantal begrippen multi-interpretabel is. Hierbij kan gedacht worden aan 1) aanmerkelijk aantal werknemers, 2) kort tijdsbestek, 3) duurzame samenwerking, 4) investeringen welke een bedrag gelijk aan ten minste een vierde gedeelte van het geplaatste kapitaal met reserves van de accountantsorganisatie volgens haar balans met toelichting etc.

Wij adviseren om begrippen eenduidig en helder te definiëren om misverstanden te voorkomen.

6. Conclusie

Het ingediende concept wetsvoorstel "Wet toekomst accountancysector" van 9 juli jongstleden heeft onder meer als doel om de kwaliteit van uitgevoerde controles door niet-OOB accountantsorganisatie te verbeteren. Op essentiële onderdelen zijn naar onze mening aanpassingen nodig om dat doel te realiseren.

Samengevat:

1. De gekozen groottecriteria raken niet alleen zogenaamde grote niet-OOB accountantsorganisaties, ook beduidend kleinere niet-OOB accountantsorganisaties kunnen hierdoor worden geraakt.
Wij adviseren de criteria te verhogen en aan te vullen.
2. Maak onderscheid in de governance-eisen voor OOB en 'grote' niet-OOB accountantsorganisaties.
3. Hanteer alleen de betrouwbaarheidstoets voor bestuurders en commissarissen van 'grote' niet-OOB accountantsorganisaties.
4. De op te stellen audit quality indicators (blijvend) laten aansluiten bij andere (onder meer Europese) initiatieven.
5. Het werkingsgebied van de aanwijzingsbevoegdheid verduidelijken.

6. Heldere invulling geven aan het begrip 'ernstige tekortkoming'.
7. Positief geformuleerd kader scheppen voor het creëren van een open communicatiecultuur, in plaats van een afrekencultuur.
8. In het algemeen begrippen eenduidig en helder definiëren.

Wij zijn erkentelijk voor de geboden mogelijkheid inbreng te kunnen hebben gegeven aangaande het concept wetsvoorstel.

Hoogachtend,

Namens Crowe Peak

Drs. M.G. Veenenbos RA
Managing Partner

en

Drs. Hanneke Knoop-Voncken RA
Head of Audit

15 september 2021